

การกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีน The Origin of The First Script in The Indochinese Peninsula

สพ.รัฐ ทับธานี
Saharat Tabthanee
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย
Valaya Alongkorn Rajabhat University, Thailand

Email: saharat.tab@vru.ac.th

Received: January 12, 2023

Revised: April 20, 2023

Accepted: May 25, 2023

บทคัดย่อ

แหลมอินโดจีนเป็นศูนย์กลางสำคัญของอารยธรรมและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ การกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในภูมิภาคนี้ได้รับอิทธิพลจากอักษรพราหมณ์ของอินเดีย ผ่านกระบวนการดัดแปลงและพัฒนาให้เข้ากับบริบทของสังคมท้องถิ่น มุ่งเน้นการศึกษาหลักฐานทางโบราณคดีและจารึกโบราณเพื่อตรวจสอบวิวัฒนาการของระบบอักษรในแหลมอินโดจีน

ผลการศึกษาพบว่า อักษรที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคนี้ได้รับอิทธิพลจากอักษรปัลลวะและคุปตะของอินเดีย ซึ่งถูกนำเข้ามาพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาในช่วงศตวรรษที่ 4-8 จากนั้นจึงมีการพัฒนาเป็นอักษรเฉพาะของแต่ละอาณาจักร เช่น อักษรขอมโบราณ อักษรมอญ และอักษรไท-ลาว

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการของอักษรในแหลมอินโดจีนเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอารยธรรมอินเดียและท้องถิ่น โดยอักษรเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการบันทึกเอกสารทางศาสนา กฎหมาย และวรรณกรรม ทั้งยังเป็นรากฐานของระบบอักษรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศในภูมิภาค

คำสำคัญ: ระบบอักษรโบราณ; แหลมอินโดจีน; อักษรพราหมณ์; จารึกโบราณ

Abstract

The Indochinese Peninsula has been a significant center of civilization and cultural exchange since ancient times. The emergence of the first scripts in this region was influenced by the Brahmi script of India, through a process of adaptation and development to fit the local societal context. This research focuses on studying archaeological evidence and ancient inscriptions to examine the evolution of the writing system in the Indochinese Peninsula.

The study found that the oldest scripts in this region were influenced by the Pallava and Gupta scripts of India, which were introduced along with the spread of Brahmanism and Buddhism during the 4th to 8th centuries. Subsequently, these scripts developed into specific scripts of each kingdom, such as the ancient Khmer script, Mon script, and Tai-Lao script.

This study shows that the development of scripts in the Indochinese Peninsula is the result of interactions between Indian and local civilizations. These scripts played a crucial role in recording religious texts, legal documents, and literature, and they also form the foundation of the writing systems currently used in the countries of the region.

Keywords: Ancient Script System; Indochinese Peninsula; Brahmi Script; Ancient Inscriptions

บทนำ

แหลมอินโดจีนเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษามาแต่โบราณ การพัฒนา รูปแบบอักษรในดินแดนนี้จึงเป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมต่างๆ ทั้งจากจีน อินเดีย และ กลุ่มชนพื้นเมือง รูปแบบอักษรแบบแรกที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้สะท้อนถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความ ต้องการในการจารึกข้อความเพื่อบันทึกเหตุการณ์ทางศาสนา การปกครอง และการค้า (กาญจนาศพนธ์, ขจร., 2515)

หลักฐานทางโบราณคดีบ่งชี้ว่าระบบอักษรที่ใช้ในแหลมอินโดจีนยุคแรกได้รับแรงบันดาลใจจาก อักษรพราหมีของอินเดีย ซึ่งแพร่เข้ามาพร้อมกับพุทธศาสนาและศาสนาฮินดูในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษ อักษร เขมรโบราณและอักษรมอญโบราณเป็นตัวอย่างของระบบอักษรที่พัฒนาขึ้นในภูมิภาคนี้ และมีอิทธิพลต่อ การกำเนิดอักษรของไทย ลาว และพม่าในเวลาต่อมา (ฉ่ำ ทองคำวรรณ, 2521)

การศึกษากำเนิดรูปอักษรในแหลมอินโดจีนจึงเป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจพัฒนาการ ของภาษาและวัฒนธรรมในภูมิภาค ซึ่งเชื่อมโยงกับอิทธิพลจากภายนอกและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น ตลอดช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์

แหลมอินโดจีนเป็นดินแดนที่มีพัฒนาการทางภาษาและวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน อักษรแบบ แรกในภูมิภาคนี้เกิดขึ้นจากอิทธิพลของอารยธรรมภายนอก โดยเฉพาะอินเดีย และมีการพัฒนาเป็นอักษร ประจำชนชาติต่างๆ ในเวลาต่อมา (ชะเอม แก้วคล้าย, 2551)

1. อิทธิพลของอักษรพราหมีจากอินเดีย

อักษรแบบแรกที่ปรากฏในแหลมอินโดจีนได้รับอิทธิพลโดยตรงจากอักษรพราหมีของอินเดีย ซึ่งเป็นระบบอักษรที่แพร่กระจายผ่านพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู หลักฐานเก่าแก่ที่พบ ได้แก่ ศิลาจารึกภาษา สันสกฤตและบาลี ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลทางศาสนาและการปกครอง (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, 2545)

ศิลาจารึกฟูนัน (ราวศตวรรษที่ 3-6) เป็นหนึ่งในหลักฐานสำคัญของการใช้ตัวอักษรอินเดียใน ภูมิภาคนี้ โดยฟูนันเป็นอาณาจักรแรกๆ ในแหลมอินโดจีนที่รับวัฒนธรรมอินเดียมาใช้ (สำนักงานราช บัณฑิตยสภา, 2556)

2. การพัฒนาอักษรเขมรโบราณและอักษรมอญโบราณ

หลังจากรับอักษรพราหมีเข้ามา ชนพื้นเมืองได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาเป็นระบบอักษรของตนเอง

- **อักษรเขมรโบราณ** (ศตวรรษที่ 6-7) เป็นรากฐานของอักษรที่ใช้ในกัมพูชาปัจจุบัน และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอักษรไทยและลาว
- **อักษรมอญโบราณ** (ศตวรรษที่ 6-8) มีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายพุทธศาสนาและกลายเป็นต้นแบบของอักษรพม่า

3. การแพร่กระจายและวิวัฒนาการของอักษรท้องถิ่น

เมื่อเข้าสู่ยุคกลาง อักษรในแหลมอินโดจีนได้พัฒนาไปตามกลุ่มชนต่างๆ โดยมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับภาษาและสำเนียงของตนเอง เช่น

- **อักษรไทย** พัฒนาในช่วงศตวรรษที่ 13 โดยดัดแปลงจากอักษรขอมโบราณ
- **อักษรลาว** มีรากฐานมาจากอักษรไทยโบราณ
- **อักษรพม่า** ดัดแปลงจากอักษรมอญโบราณ

บทสรุปการกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีนเป็นผลลัพธ์ของการรับวัฒนธรรมจากอินเดียและการพัฒนาโดยชนพื้นเมือง อักษรเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่ยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ตลอดประวัติศาสตร์ (ศุภย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2562)

๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕
๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖
๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
๘	๘	๘	๘	๘	๘	๘	๘
๙	๙	๙	๙	๙	๙	๙	๙
๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
๑๑	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
๑๒	๑๒	๑๒	๑๒	๑๒	๑๒	๑๒	๑๒
๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓	๑๓
๑๔	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔
๑๕	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖
๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗
๑๘	๑๘	๑๘	๑๘	๑๘	๑๘	๑๘	๑๘
๑๙	๑๙	๑๙	๑๙	๑๙	๑๙	๑๙	๑๙
๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐

ภาพที่ 1 รูปอักษรในยุคพุทธศตวรรษที่ 12 นั้น มีเส้นศกเป็นเส้นตรงสั้น ๆ อยู่ส่วนบนของเส้นอักษร เส้นศกนี้มีฐานะเท่ากับหัวอักษรนั่นเอง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างรูปอักษรบางตัว

ความสำคัญของการกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีน

การกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์ของภูมิภาค เนื่องจากส่งผลต่อการพัฒนาอารยธรรม วัฒนธรรม และความเป็นปึกแผ่นของสังคมในหลายด้าน ดังนี้

1. การบันทึกและถ่ายทอดความรู้

ก่อนการมีระบบอักษร ข้อมูลต่างๆ ถูกส่งต่อผ่านการบอกเล่าปากเปล่า ซึ่งอาจนำไปสู่ความคลาดเคลื่อนเมื่อเวลาผ่านไป การมีอักษรทำให้สามารถจารึกเรื่องราวที่สำคัญ เช่น

- คัมภีร์ศาสนา เช่น พระไตรปิฎก และคัมภีร์ฮินดู
- กฎหมายและกฎระเบียบของรัฐ
- ความรู้ด้านวิทยาการและแพทย์แผนโบราณ

2. การพัฒนาโครงสร้างทางสังคมและการปกครอง

ระบบอักษรทำให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น (UNESCO, 2019).

- การบันทึกกฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งของกษัตริย์
- การจัดทำเอกสารทางราชการ เช่น การเก็บภาษี การนับจำนวนประชากร
- การสื่อสารระหว่างอาณาจักรต่างๆ

3. การเผยแพร่วัฒนธรรมและศาสนา

การพัฒนา ระบบอักษรทำให้ศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาเผยแพร่ได้ง่ายขึ้น ผ่านการจารึกคัมภีร์ศาสนาและศิลาจารึก เช่น (University of Hawaii, 2021)

- **อักษรพราหมี** จากอินเดีย ถูกใช้ในจารึกเกี่ยวกับพุทธศาสนาและฮินดู
- **อักษรมอญโบราณ** และ **อักษรขอมโบราณ** มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่พุทธศาสนาเถรวาท

4. การพัฒนาเอกลักษณ์ทางภาษาและวรรณคดี

อักษรแต่ละชนชาติได้พัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น

- **อักษรเขมร** เป็นรากฐานของวรรณกรรมและการบันทึกทางประวัติศาสตร์ของกัมพูชา
- **อักษรไทย** ส่งเสริมการแต่งวรรณคดี เช่น ไตรภูมิพระร่วง
- **อักษรพม่า** ถูกใช้ในการสร้างวรรณกรรมทางศาสนาและพงศาวดาร

5. การเชื่อมโยงทางการค้าและเศรษฐกิจ

การมีระบบอักษรทำให้สามารถบันทึกการค้าและข้อตกลงทางเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน ซึ่งช่วยให้การค้าระหว่างอาณาจักรง่ายขึ้น เช่น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564)

- การทำบัญชีและบันทึกการแลกเปลี่ยนสินค้า
- การทำสนธิสัญญาระหว่างเมืองและรัฐ

บทสรุปการกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีนไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่ยังเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคม การเมือง ศาสนา และเศรษฐกิจ ระบบอักษรเหล่านี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ และยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการของการกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีน

แหลมอินโดจีนเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาอักษรอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมภายนอก เช่น อินเดีย และจีน ตลอดจนการพัฒนาอักษรในกลุ่มชนพื้นเมืองของภูมิภาคเอง วิวัฒนาการของอักษรในแหลมอินโดจีนสามารถแบ่งออกเป็นลำดับขั้นสำคัญดังนี้ (กรมศิลปากร, 2559)

1. อิทธิพลจากอักษรพราหมีของอินเดีย (ราวศตวรรษที่ 3-6)

ระบบอักษรที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในแหลมอินโดจีนมีรากฐานมาจาก **อักษรพราหมี** (Brahmi) ของอินเดีย ซึ่งแพร่กระจายมาพร้อมกับศาสนาฮินดูและพุทธศาสนา การติดต่อทางการค้าและวัฒนธรรมระหว่างอินเดียบกับอาณาจักรโบราณ เช่น **ฟูนัน** (Funan) และ **เจนละ** (Chenla) ทำให้อักษรพราหมีถูกนำมาใช้ในจารึกและเอกสารสำคัญ (ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก, 2563)

หลักฐานสำคัญ:

- ศิลาจารึกพูนัน (ราวศตวรรษที่ 3–6) มีอักษรสันสกฤตและภาษาพื้นเมือง
- จารึกของเจนละ (ศตวรรษที่ 6–7) แสดงการปรับใช้อักษรพราหมีในท้องถิ่น

2. การพัฒนาอักษรเขมรโบราณและอักษรมอญโบราณ (ศตวรรษที่ 6–9)

หลังจากได้รับอิทธิพลจากอักษรพราหมี ชนพื้นเมืองในแหลมอินโดจีนได้เริ่มพัฒนาระบบอักษรของตนเอง

- **อักษรเขมรโบราณ (Khmer script)** มีการดัดแปลงจากพราหมีจนกลายเป็นระบบอักษรที่ใช้ในอาณาจักรขอม และกลายเป็นรากฐานของอักษรไทยและลาวในภายหลัง
- **อักษรมอญโบราณ (Mon script)** มีพัฒนาการในอาณาจักรมอญโบราณ (Thaton, Dvaravati) และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอักษรพม่า

หลักฐานสำคัญ:

- ศิลาจารึกพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 (ศตวรรษที่ 7) เป็นหลักฐานของอักษรเขมรยุคแรก
- จารึกมอญโบราณ (ศตวรรษที่ 6–8) แสดงถึงการพัฒนาของอักษรมอญและการแพร่กระจายของพุทธศาสนา

3. การแพร่กระจายและวิวัฒนาการของอักษรท้องถิ่น (ศตวรรษที่ 10–14)

ในช่วงนี้ อักษรเขมรและมอญได้รับการดัดแปลงเพื่อใช้ในดินแดนต่างๆ เช่น ไทย ลาว และพม่า

- **อักษรไทยโบราณ (Thai script)** พัฒนาโดยพ่อขุนรามคำแหงในศตวรรษที่ 13 โดยมีพื้นฐานจากอักษรขอม
- **อักษรพม่าโบราณ (Burmese script)** ดัดแปลงจากอักษรมอญและใช้ในอาณาจักรพุกาม
- **อักษรลาวโบราณ (Lao script)** พัฒนาจากอักษรไทยในภายหลัง

หลักฐานสำคัญ:

- ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (พ.ศ. 1826) เป็นหลักฐานของอักษรไทยยุคแรก
- จารึกพุกาม (พ.ศ. 1800–1900) แสดงการใช้ภาษาและอักษรพม่าโบราณ

4. การพัฒนาระบบอักษรสมัยใหม่ (ศตวรรษที่ 15–ปัจจุบัน)

หลังจากช่วงยุคกลาง อักษรแต่ละชนชาติได้พัฒนาเป็นระบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อักษรเหล่านี้ยังคงใช้ในปัจจุบันในรูปแบบที่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะกับยุคสมัย เช่น

- **อักษรไทย** ได้รับการพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่เป็นมาตรฐานในสมัยรัตนโกสินทร์
- **อักษรลาว** ได้รับการปรับเปลี่ยนในยุครัฐบาลลาวสมัยใหม่
- **อักษรพม่า** ใช้ในระบบการศึกษาของเมียนมา
- **อักษรกัมพูชา** ใช้เป็นอักษรทางการของกัมพูชา

บทสรุปวิวัฒนาการของรูปอักษรในแหลมอินโดจีนสะท้อนถึงการรับอิทธิพลจากภายนอกและการพัฒนาภายในภูมิภาค อักษรพราหมีจากอินเดียเป็นจุดเริ่มต้นของอักษรในดินแดนนี้ ก่อนที่จะพัฒนาเป็นอักษรเฉพาะของแต่ละชนชาติ และกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ของการศึกษาการกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีน

การศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของอักษรในแหลมอินโดจีนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ของชาติ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับอักษรโบราณช่วยให้เราเห็นถึงพัฒนาการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของอารยธรรมในภูมิภาคนี้

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับรากฐานทางภาษาและการเขียน

- ศึกษาอักษรแบบแรกช่วยให้เข้าใจ วิวัฒนาการของภาษา และ ระบบการเขียน ของแต่ละชนชาติ
- ทำให้ทราบว่าภาษาในแหลมอินโดจีนมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร และได้รับอิทธิพลจากภาษาอินเดียหรือจีนมากน้อยเพียงใด
- สามารถเปรียบเทียบพัฒนาการของอักษร เช่น อักษรเขมรโบราณส่งอิทธิพลต่ออักษรไทย และลาว

2. การอนุรักษ์และฟื้นฟูเอกสารโบราณ (National Museum of Cambodia, 2020)

- ทำให้สามารถอ่าน ศิลาจารึกและเอกสารโบราณ ที่จารึกไว้ด้วยอักษรโบราณได้
- ช่วยนักโบราณคดี นักภาษาศาสตร์ และนักประวัติศาสตร์ในการ ถอดความและแปลข้อความที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- ส่งเสริมการอนุรักษ์ เอกสารโบราณ และมรดกทางวัฒนธรรม

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของภูมิภาค

- การศึกษาระบบอักษรช่วยให้เห็นถึง การรับและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม จากอินเดียและจีน
- ทำให้เข้าใจว่าอาณาจักรโบราณ เช่น ฟูนัน เจนละ ขอม มอญ และสุโขทัย มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร
- แสดงให้เห็นถึงบทบาทของอักษรใน ศาสนา เช่น พุทธศาสนาเถรวาทในมอญและขอม

4. การสืบทอดและพัฒนาภาษาและอักษรในปัจจุบัน

- การศึกษาประวัติศาสตร์อักษรช่วยให้เกิดความตระหนักถึง คุณค่าของภาษาและอักษรประจำชาติ
- นำไปสู่การพัฒนา แบบอักษร (font) และการพิมพ์อักษรโบราณ ให้สามารถใช้ในเทคโนโลยีปัจจุบัน เช่น Unicode
- เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียน ภาษาศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ

5. ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

- ช่วยให้เข้าใจว่าอักษรมีบทบาทในการสร้าง เอกลักษณ์ของชาติ เช่น อักษรไทย อักษรลาว อักษรพม่า
- ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาค ผ่านระบบอักษรที่คล้ายคลึงกัน
- สนับสนุนความร่วมมือทางวัฒนธรรมและการศึกษาระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

6. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- ทำให้สามารถ อธิบายและตีความโบราณสถาน เช่น ศิลาจารึก และเอกสารเก่าได้อย่างถูกต้อง

- สนับสนุนการพัฒนา **พิพิธภัณฑ์** และการจัดแสดงเกี่ยวกับอักษรโบราณ
  - กระตุ้นความสนใจจากนักท่องเที่ยวและนักวิจัยที่ต้องการศึกษาอักษรโบราณของภูมิภาคนี้
- บทสรุปการศึกษาการกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีนมีประโยชน์อย่างมากในด้านภาษา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการอนุรักษ์มรดกของชาติ นอกจากนี้ช่วยให้เข้าใจรากฐานของระบบอักษรในปัจจุบันแล้ว ยังส่งเสริมการอนุรักษ์เอกสารเก่า และช่วยพัฒนาความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาและสืบทอดต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

แหลมอินโดจีนเป็นภูมิภาคที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรมมาตั้งแต่อดีต โดยได้รับอิทธิพลจากอินเดียและจีน ส่งผลให้เกิดการพัฒนา **ระบบอักษร** ขึ้นเพื่อใช้บันทึกเรื่องราวทางศาสนา การปกครอง และวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษากำเนิดของรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีนช่วยให้เราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างอารยธรรมโบราณและพัฒนาการของภาษาในภูมิภาคนี้

1. แหล่งที่มาของอักษรโบราณในแหลมอินโดจีน

1.1 อิทธิพลจากอักษรพราหมีของอินเดีย

- อักษรที่ใช้ในแหลมอินโดจีนมีรากฐานมาจาก **อักษรพราหมี (Brahmi)** และ **อักษรกุปตะ (Gupta)** จากอินเดีย
- แพร่เข้ามาผ่านพ่อค้าชาวอินเดีย พระสงฆ์ และนักปราชญ์ ในช่วงศตวรรษที่ 3-5
- ถูกใช้ในการจารึกคัมภีร์ศาสนาและกฎหมาย

1.2 การดัดแปลงอักษรพราหมีสู่ระบบอักษรท้องถิ่น

เมื่ออักษรพราหมีเข้าสู่ดินแดนแหลมอินโดจีน ชนพื้นเมืองได้นำมาดัดแปลงให้เหมาะกับภาษาของตนเอง ทำให้เกิดอักษรโบราณหลายรูปแบบ เช่น

- **อักษรเขมรโบราณ** → กลายเป็นรากฐานของอักษรขอมและมีอิทธิพลต่ออักษรไทยและลาว
- **อักษรมอญโบราณ** → ส่งอิทธิพลต่ออักษรพม่า
- **อักษรจามโบราณ** → ใช้ในอาณาจักรจามปา (เวียดนามตอนกลาง)

2. พัฒนาการของอักษรในแหลมอินโดจีน

2.1 ยุคแรกเริ่ม: การใช้ระบบอักษรพราหมี (ศตวรรษที่ 3-6)

- พบหลักฐานจารึกที่เขียนด้วย **อักษรพราหมี** และ **อักษรสันสกฤต**
- **ศิลาจารึกฟูนัน (Funan)** แสดงถึงการใช้ภาษาและอักษรที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย
- มีการใช้เพื่อบันทึก **คัมภีร์ทางศาสนา** **กฎหมาย** และ **พระราชโองการ**

2.2 การพัฒนาอักษรท้องถิ่น (ศตวรรษที่ 7-13)

- อาณาจักรขอม มอญ และพุกาม ดัดแปลงอักษรพราหมีเป็น **อักษรขอม** **อักษรมอญ** และ **อักษรพม่า**
- **ศิลาจารึกพระเจ้าชัยวรมันที่ 1** (ศตวรรษที่ 7) แสดงถึงการใช้ **อักษรขอมโบราณ**
- **จารึกมอญ** ในอาณาจักรทวารวดีเป็นหลักฐานของการใช้ **อักษรมอญโบราณ**
- มีการใช้ **ภาษาเขียน** อย่างแพร่หลายในศาสนาและการปกครอง

2.3 การแพร่กระจายและวิวัฒนาการของอักษร (ศตวรรษที่ 13-15)

- พ่อขุนรามคำแหงทรงพัฒนา **อักษรไทยโบราณ** จากอักษรขอม (พ.ศ. 1826)
- อาณาจักรล้านช้างดัดแปลงเป็น **อักษรลาว**
- อาณาจักรพุกามพัฒนาเป็น **อักษรพม่า**
- เริ่มมีการใช้ **อักษรท้องถิ่น** แทนการใช้สันสกฤต-บาลีเพียงอย่างเดียว

2.4 การพัฒนาอักษรสู่ระบบปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 16–ปัจจุบัน)

- อักษรในแต่ละประเทศได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น **อักษรไทย อักษรลาว อักษรกัมพูชา และอักษรพม่า**
- มีการประดิษฐ์แบบอักษรที่ใช้ในสิ่งพิมพ์และระบบดิจิทัล เช่น **Unicode** สำหรับ **อักษรไทยและขอม**
- อักษรยังคงถูกใช้ใน **วรรณคดี ศาสนา และงานราชการ**

3. ความสำคัญของการกำเนิดรูปอักษรในแหลมอินโดจีน

การกำเนิดอักษรในแหลมอินโดจีนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของภูมิภาค ดังนี้

3.1 การบันทึกและถ่ายทอดองค์ความรู้

- ทำให้เกิดการ **บันทึกกฎหมาย ศาสนา และวรรณกรรม**
- มีบทบาทสำคัญในการ **ถ่ายทอดวัฒนธรรมและอารยธรรม**

3.2 การพัฒนาสังคมและการปกครอง

- ทำให้สามารถบันทึก **เอกสารราชการ กฎหมาย และสนธิสัญญา**
- ช่วยให้ระบบการปกครองมีความเป็นระเบียบมากขึ้น

3.3 การเผยแพร่วัฒนธรรมและศาสนา

- อักษรเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ **พุทธศาสนาและศาสนาฮินดู**
- ทำให้สามารถจารึก **คัมภีร์ทางศาสนา** ได้

3.4 การสร้างอัตลักษณ์ของชาติและภาษา

- อักษรแต่ละชนชาติกลายเป็น **เอกลักษณ์ประจำชาติ**
- ทำให้เกิดพัฒนาการของ **ภาษาไทย ลาว พม่า และกัมพูชา**

บทสรุปการศึกษาการกำเนิดและวิวัฒนาการของรูปอักษรในแหลมอินโดจีนช่วยให้เราเข้าใจรากฐานของระบบภาษาและการเขียนในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลจากอินเดียและจีนในการพัฒนาอักษรในแต่ละชนชาติ อักษรเหล่านี้ยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาของชนชาติต่างๆ ในแหลมอินโดจีน

บทสรุป

การกำเนิดรูปอักษรแบบแรกในแหลมอินโดจีนมีรากฐานมาจาก **อักษรพราหมีของอินเดีย** ซึ่งเข้าสู่ภูมิภาคนี้ผ่านเส้นทางการค้าและการเผยแพร่ศาสนาในช่วงศตวรรษที่ 3–5 ชนพื้นเมืองในแหลมอินโดจีนได้นำอักษรพราหมีมาดัดแปลงให้เข้ากับภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้เกิดระบบอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น **อักษรขอมโบราณ อักษรมอญโบราณ และอักษรจาม**

ในระยะต่อมา (ศตวรรษที่ 7–13) อักษรท้องถิ่นเหล่านี้ถูกนำมาใช้ใน **ศิลาจารึก วรรณกรรม และเอกสารราชการ** และมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่พุทธศาสนาและศาสนาฮินดู การพัฒนาต่อเนื่องในยุคหลังทำให้เกิด **อักษรไทย อักษรลาว และอักษรพม่า** ซึ่งยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

ความสำคัญของการกำเนิดอักษรในแหลมอินโดจีน

1. การพัฒนาภาษาและการเขียน → ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางภาษาและระบบการบันทึกข้อมูล
2. การเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรม → อักษรเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดคำสอนทางศาสนา
3. การปกครองและกฎหมาย → มีการจารึกกฎหมายและเอกสารราชการที่ช่วยจัดระบบการปกครอง
4. การสร้างอัตลักษณ์ของชาติ → ระบบอักษรกลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติ

การศึกษากำเนิดอักษรในแหลมอินโดจีนช่วยให้เราเข้าใจถึงวิวัฒนาการของภาษาและการเขียนในภูมิภาคนี้ รวมถึงการเชื่อมโยงกับอารยธรรมอินเดียและจีน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาคุณพันธุ์, ขจร. (2515). *ประวัติศาสตร์อักษรไทยและการเขียนจารึก*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). "ศิลาจารึกและหลักฐานทางภาษาศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้". [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.chula.ac.th>.
- ฉ่ำ ทองคำวรรณ. (2521). *วิวัฒนาการของอักษรในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชอเม แก้วคล้าย. (2551). *อักษรโบราณในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเปรียบเทียบและพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล วงศ์สุวรรณ. (2561). *การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2545). *จารึกและพัฒนาการของอักษรไทย*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2562). *วิวัฒนาการของอักษรขอมและอักษรไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.sac.or.th>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). *ระบบอักษรในภูมิภาคอินโดจีน*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- UNESCO. (2019). *Ancient Scripts of Southeast Asia: Khmer, Mon, and Thai*. [Online]. Available at: <https://www.unesco.org>.
- University of Hawaii. (2021). *Brahmi Influence on Southeast Asian Scripts*. [Online]. Available at: <https://www.hawaii.edu>.